

Ціна дешевого м'яса: Аналіз кризи добробуту бройлерів у промисловому птахівництві

Джерело: Compassion in Food Business | Серія матеріалів про трансформацію тваринництва

Курчата-бройлери на сьогодні є найчисленнішою групою наземних сільськогосподарських тварин на планеті. За останніми аналітичними даними, лише в Європейському Союзі щороку вирощують понад 7 мільярдів птахів, а у глобальному масштабі ця цифра перевищує 70 мільярдів. Однак за вражаючими обсягами виробництва та дешевизною пташиного м'яса на полицях супермаркетів ховається глибока систематична криза добробуту, яка створює серйозні етичні, екологічні та санітарно-епідеміологічні ризики для всього суспільства.

70+ млрд

бройлерів вирощується у світі
щороку

90%

утримуються у закритих інтенсивних
пташниках

33 дні

середній термін життя інтенсивного
бройлера

1. «Фізіологічна клітка»: Генетична пастка швидкого росту

Найбільш критичною проблемою сучасного промислового птахівництва є спрямована селекція, орієнтована виключно на максимальну швидкість набору маси та вихід грудного м'яса. За останні п'ятдесят років швидкість росту курчат-бройлерів зросла більш ніж у чотири рази. Якщо у середині XX століття птах досягав ваги 1,5 кг за 80–90 днів, то сучасні промислові кроси ростуть до 2,2–2.5 кг всього за 33–35 днів.

Такий прискорений ріст перетворює тіло птаха на справжню «фізіологічну клітку». Органи та опорно-руховий апарат просто не встигають за патологічно швидким розвитком м'язової маси:

- **Захворювання опорно-рухового апарату:** Кістки молодого курчати залишаються м'якими та недорозвиненими, коли м'язова маса вже досягає критичних позначок. Це призводить до хронічної деформації суглобів, деформації лап, хворобливої кульгавості та повної втрати здатності пересуватися.
- **Серцево-судинна недостатність:** Серце та легені не здатні забезпечити киснем гігантську м'язову масу. Птахи масово страждають від асцити (водянки черевної порожнини) та синдрому раптової смерті через розрив аорти або серцевий напад.
- **Міопатії та деградація м'язів:** Через надшвидкий ріст виникає дефіцит кровопостачання м'язових волокон, що призводить до структурних патологій м'яса, таких як "біла стрихнуватість" (white striping) та "дерев'яниста грудка" (wooden breast). Це не лише погіршує якість продукту, а й свідчить про глибокий патологічний стан живої тварини.

2. Перенаселеність та депривація природної поведінки

Більшість птахів вирощуються у гігантських пташниках без вікон, де в одному приміщенні одночасно утримується від 30 000 до 50 000 птахів. Щільність посадки в інтенсивних господарствах часто досягає 39–42 кг на квадратний метр, що означає наявність до 15–20 дорослих птахів на одному квадратному метрі.

У таких умовах курчата позбавлені будь-якої можливості реалізувати базові біологічні потреби:

- **Відсутність простору для руху:** Птахи змушені щільно притискати пір'я, аби уникати постійного контакту з іншими особами. На пізніх етапах відгодівлі через тисняву та біль у лапах більшість птахів проводить понад 80–90% часу сидючи на підстилці.
- **Токсичне середовище підстилки:** Підстилка рідко змінюється протягом усього циклу вирощування. Накопичення посліду призводить до високої концентрації аміаку та вологи. Птахи, які змушені постійно лежати на такій підстилці, отримують хімічні опіки грудей (грудні натоптиші) та виразки на лапах (пододерматити).
- **Світлова та ментальна депривація:** Для стимуляції постійного поживання корму в пташниках застосовують штучне освітлення низької інтенсивності з короткими періодами темряви. Відсутність природного сонячного світла руйнує циркадні ритми птахів, знижує імунітет та позбавляє їх мотивації до вивчення довкілля.

«Курчата є розумними та чутливими істотами, здатними відчувати біль, страх та розчарування. Утримувати їх у середовищі, де вони не можуть навіть розправити крила чи зробити кілька кроків без болю — це системне етичне порушення.»

3. Загроза для здоров'я людей: Антибіотики та бактеріальні ризики

Криза добробуту тварин у промисловому птахівництві не є ізольованою проблемою — вона безпосередньо загрожує здоров'ю людства. Нездорові тварини із пригніченим імунітетом, утримувані в антисанітарних та стресових умовах, стають ідеальним середовищем для розмноження патогенних мікроорганізмів.

Системне використання антибіотиків

Щоб запобігти масовим спалахам інфекцій у перенаселених пташниках, промисловість довготривалий час покладалася на профілактичне застосування антибіотиків. Це призвело до виникнення та поширення штамів бактерій, стійких до антимікробних препаратів (АРМ). Антибіотикорезистентність сьогодні визнана ВООЗ однією з найбільших загроз глобальній медицині.

Харчові отруєння та патогени

Птахи, які страждають від хронічного стресу та розладів травлення через низькоякісну інтенсивну годівлю, частіше є носіями бактерій *Salmonella* та *Campylobacter*. Висока щільність посадки сприяє стрімкому забрудненню пір'я та шкіри птахів послідом, що суттєво підвищує ризик контамінації м'яса під час забою та переробки.

4. Системні рішення: Шлях до сталого та гуманного птахівництва

Експерти організацій з захисту тварин, зокрема *Compassion in World Farming (CIWF)*, наголошують, що вирішення цієї проблеми вимагає глибокої трансформації усієї бізнес-моделі харчової промисловості. Пропозиції базуються на впровадженні стандарту **Better Chicken Commitment (BCC)**, який передбачає конкретні кроки:

1. **Відмова від швидкорослих кросів:** Перехід на породи з повільнішим та природнішим темпом росту (*slower-growing breeds*). Ці птахи мають міцніше серце, здорову кісткову систему, вищий рівень активності та природний імунітет.
2. **Зниження щільності посадки:** Обмеження максимальної щільності до 30 кг/м² або менше, що дає птахам достатньо місця для вільного пересування, бігу та ігор.
3. **Покращення умов утримання:** Забезпечення обов'язкового доступу до природного освітлення, якісної сухої підстилки, а також збагачення середовища сідалами та блоками для порпання і дзьобання.
4. **Відмова від жорстоких методів забою:** Перехід від електричного оглушення у водяній бані до оглушення контрольованим атмосферостійким газом (CAS), що зменшує страждання птахів перед забоєм.

Вигода для бізнесу та споживачів: Вирощування здорових птахів у гуманних умовах радикально знижує потребу в антибіотиках, підвищує харчову безпеку, поживну цінність м'яса та забезпечує споживачів етичним продуктом вищої якості.

Висновки

Трансформація системи вирощування бройлерів — це не просто благодійність чи вибір окремих вегетаріанців, це необхідна умова створення стійкої, безпечної та етичної харчової системи майбутнього. Харчовий бізнес, рітейлери та ресторанні мережі мають взяти на себе відповідальність за впровадження вищих стандартів добробуту. Споживачі, у свою чергу, отримують можливість обирати здоровішу та якіснішу продукцію, підтримуючи гуманне ставлення до тварин своїм вибором.